

НОВИ САД - На данашњи дан 1927 - Преминуо је српски писац Борисав Станковић, поета људских страсти, пролазности живота и људске трагике, дубок аналитичар друштвених процеса и психолошких типова. Описивао је родно Врање и дегенерацију старих трговачких породица, патријархалну атмосферу родног града и потчињеност појединца свемоћном суду чаршије. Сјајан познавалац људске психе, нарочито је радо сликао ликове изражених чулних особина којима господаре страст и дерт. Дела: књиге приповедака "Из старог јеванђеља", "Стари дани", драме "Коштана", "Ташана", роман "Нечиста крв", мемоари "Под окупацијом".

Данас је четвртак, 22. октобар, 296. дан 2020. До краја године има 70 дана.

1797 - Француз Андре Жак Гарнерин први је употребио падобран, скочивши из балона над Паризом с висине 680 метара.

1811 - Рођен је мађарски композитор Франц Лист, пијанистички виртуоз. Створио је симфонијску поему и нову концепцију сонате и концерта, компонујући их у једном ставу. Дела: клавирске композиције "Године ходочашћа", "Љубавни снови", "Соната х-мол", симфоније "Фауст", "Данте", симфонијске песме "Прелиди", "Мазепа", "Тасо", "20 мађарских рапсодија", низ клавирских концерата, ораторијума, миса, соло песама. Написао је мноштво студија и есеја, као и биографију Фредерика Шопена.

1844 - Рођена је француска глумица Анријета Розина Бернар, позната као Сара Бернар, која је обележила позоришну епоху као највећа трагичарка свог доба. Уживала је изузетну популарност и савременици су је називали "божанска Сара". Била је професор Конзерваторијума у Паризу. Написала је "Мемоаре".

1882 - Умро је мађарски писац Јанош Арањ, највећи мађарски епски песник, уз Шандора Петефија најзначајнији представник "народњачког" правца мађарске литературе 19. века. Преводио је Вилијама Шекспира и Аристофана и писао студије о естетици, метрици и историји уметности. Остала дела: трилогија "Толди", "Толдијева љубав", "Толдијево вече" (епски спев о мађарском народном јунаку Миклошу Толдију), баладе "Божји суд", "Агнеза", "Комешање", "Краљ Ладислав V".

1883 - У Њујорку је извођењем опере "Фауст" француског композитора Шарла Гуноа отворено здање Метрополитен опере.

1887 - Рођен је амерички новинар и публициста Џон Рид, чија су дела "Десет дана који су потресли свет" и "Црвена Русија" знамените хронике Октобарске револуције. Популарност је стекао као дописник из Мексика у време устанка Панча Виље. Посетио је 1914. западноевропска бојишта, а 1915. Грчку, Румунију, Србију, Русију и Турску, припремајући књигу "Рат у источној Европи". Написао је потресне репортаже из Србије, у којој је боравио априла и маја 1915. Био је одушевљен револуцијом у Русији. У САД, један је од оснивача Комунистичке партије. Био је члан Извршног одбора Коминтерне. Умро је од тифуса у Бакуу а сахрањен је под зидинама Кремља у Москви.

1906 - Умро је француски сликар Пол Сезан, чије је изразито револуционарно схватање уметности преобразило сликарство, али и подстакло огорчен отпор конзервативаца. Био је у младости под утицајем барока, романтизма и импресионизма, али је успео да пронађе сопствени пут након повлачења у родни Екс-ан-Прованс. Насликао је више стотина слика (предели, мртве природе, портрети, композиције), укључујући ремек дела попут "Куће обешеног", "Плаве вазе", "Карташа", "Аутопортрета", "Залива пред Естаком", "Планине Сент-Виктоар", "Купачица".

1912 - Трећа српска армија генерала Божидара Јанковића разбила је у Првом балканском рату турске снаге и ослободила Приштину.

1913 - Рођен је вијетнамски цар Бао Дај, последњи монарх Вијетнама, који је "владао" земљом под француском колонијалном управом. После четири деценије у избеглиштву, умро је 1997. у војној болници у Паризу.

1919 - Рођена је Дорис Лесинг, британска књижевница, добитница Нобелове награде за књижевност 2007. године. Аутор је више од 50 дела с тематиком од политике до научне фантастике. Њен роман "Златна бележница" из 1962. године сматра се неком врстом феминистичке "свете књиге".

1921 - Основан је Српски аероклуб. Била је то организација настала с циљем унапређења, развоја и популаризације ваздухопловства. Предводници су углавном били ветерани српског ратног ваздухопловства. Једна од кључних личности српског аероклуба био је Тадија Сондермајер, прослављени пилот и оснивач националне авиокомпаније "Аеропут". Од 1922. преименован је у Аероклуб Краљевине СХС, а доцније у Краљевски југословенски аероклуб Наша крила. Клуб је убрзо подигао и репрезентативну палату у Узун Мирковој у Београду.

1922 - Рођен је Радован Самарџић, српски историчар, академик, универзитетски професор. Основну и средњу школу завршио је у родном Сарајеву. Дипломирао је на групи за историју Филозофског факултета у Београду 1949. где је потом прошао сва универзитетска звања на катедри за Општу историју новог века. Усавршавао се и у Паризу (1957-1958) код Фернана Бродела проучавајући прошлост Средоземља, а потом у Институту за европску историју у Мајнцу (1967-1968). Био је декан Филозофског факултета, члан САНУ, директор Балканолошког института, председник Српске књижевне задруге, главни уредник Југословенског историјског часописа. Највише се

бавио прошлошћу српских земаља од XVI до XX века а посебно културном историјом Дубровника и историјом Турске. Учествовао је у изради низа синтетичких дела из прошлости Срба и српских земаља. Бавио се и филозофијом историје. Поседовао је редак литерарни дар видан и у његовим научним радовима. Дела: "Велики век Дубровника", "Сулејман и Рокселана", Мехмед паша Соколовић", "Осман", "Идеје за српску историју", "Писци српске историје".

1925 - Рођен је амерички поп уметник Роберт Раушенберг. Постао је славан 50-их 20. века бавећи се паралелно сликањем, вајањем, штампом, фотографијом и перформансима. Прошао је пут од апстрактног експресионизма до поп-арта. Био је први амерички уметник који је освојио прву награду на Бијеналу у Венецији 1964.

1943 - Рођена је француска глумица Катрин Денев, којој су грациозни изглед али и специфична суздржана глума обезбедили место међу највећим звездама кинематографије. Именована је 1994. за амбасадора добре воље УНЕСКО. Филмови: "Шербуршки кишобрани" (Златна палма у Кану), "Лепотица дана" (Златни лав у Венецији), "Бенџамин", "Мајерлинг", "Тристана", "Лиза", "Глад за крвљу", "Индокина".

1953 - Захваљујући борби ослободилачке армије Патет Лао, Лаос је стекао независност од Француске под чијом је управом био од 1893. као саставни део Француске Индокине.

1961 - У Новом Саду је отворена Спомен-збирка Павла Бељанског. Српски правник и дипломата Бељански био је колекционар који је сакупио најцеловитију збирку уметничких дела српског (и југословенског) сликарства прве половине 20. в. Школовао се у Београду и Паризу. Као дипломата Краљевине Југославије боравио је у Стокхолму, Варшави, Берлину, Бечу, Паризу, Риму. Испрва заинтересован за европску, највише ренесансну уметност, увиђа да су му врхунска дела недоступна, па је сакупљачку страст усмерио ка савременој уметности. Поступно, његова збирка слика, скулптура, таписерија и цртежа прераста у јединствену колекцију врхунских уметничких дела. Трагична погибија седморо чланова његове породице приликом бомбардовања 1944. довела је Бељанског до одлуке да драгоцену колекцију завешта српском народу, тиме је постао један од његових највећих дародаваца.

1962 - Председник САД Џон Кенеди саопштио је да су на Куби постављене совјетске лансирне рампе и наредио је војну блокаду те карипске земље. Наредних дана свет се налазио на ивици нуклеарног сукоба, али је директна комуникација Кенедија и

совјетског лидера Никите Хрушчова смирила ситуацију. У замену за обећање САД да Куба неће бити нападнута Совјети су вратили бродове с ракетама. Договор је подразумевао и да ће бити уклоњени амерички ракетни системи из Турске, што није учињено.

1964 - Француски писац и филозоф Жан Пол Сартр одбио је Нобелову награду за књижевност.

1973 - Умро је шпански виолончелиста Пабло Казалс, диригент, композитор и музички педагог. Био је професор Конзерваторијума у Барселони и потом у Паризу, пошто је од 1938. као противник Франковог режима у Шпанији, живео ван отаџбине.

1995 - У Харлему, црначком предграђу Њујорка, топло је поздрављен кубански вођа Фидел Кастро, који је дошао у Њујорк поводом 50-годишњице оснивања Уједињених нација.

1996 - У пожару изазваном сузавцем који је бацила полиција у једном затвору у Венецуели погинуло је више од 25 затвореника.

1999 - Бивши герилски вођа Ксанана Гусмао тријумфално се из затвора у Индонезији вратио у ослобођени Источни Тимор, негдашњу португалску колонију, после четврт века индонежанске власти. Римокатолички Источни Тимор није никада прихватио припајање доминантно исламској Индонезији.

2005 - Нигеријски авион са 116 путника, међу којима и више високих званичника, срушио се убрзо након полетања из Лагоса, што није преживео нико од 117 путника и чланова посаде.

2007 - Проглашен је нови устав Црне Горе. Прихватању овог устава противили су се представници српских странака - Српске листе, Народне странке и Демократске српске странке, уз оцену да је његов садржај "понижавајући и дискриминаторски према српском народу у Црној Гори".

2008 - Званичници Европске уније договорили су план увођења "плаве карте", који има за циљ да привуче високо образоване појединце из земаља у развоју и представљена је као такмац америчке "зелене карте", с намером повећања конкурентности ЕУ у односу на САД.

2009 - Преминуо је Богдан Кршић, мајстор дизајна и илустрације књиге, редовни професор Факултета примењених уметности и дизајна. Од 1958. самостално је излагао у Југославији као и Прагу, Брну, Њујорку, Солингену. Добитник је Златне медаље на Првом међународном бијеналу графике у Буенос Аиресу и Награде за графику на Првом међународном бијеналу ликовних уметности Азија-Европа у Анкари.

2017 - Формације такозваних Сиријских демократских снага (СДФ), које подржавају САД, под вођством локалних Курда, преузеле су највеће нафтне поље у Сирији - Омар. Ту зону до тада је контролисала такозвана Исламска Држава.

2019 - Свечаним устоличењем, на "Хризантема трон", цар Нарухито постао је и формално 126 монарх Јапана. Свечану заклетву пратили су узвици "банзаи" у значењу најбољих жеља за дуготрајну владавину. По традицији, у склопу свечаности устоличења помиловано је више од пола милиона осуђеника.

(Танјуг)